

# Jacek Łagowski

---

## Muzeum Wsi Kieleckiej

---

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 19, 433-439

---

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

13 maja odbyło się jędrzejowskie posiedzenie sesji naukowej *Śladami Józefa Piłsudskiego na Kielecczyźnie* organizowanej przez Kieleckie Towarzystwo Naukowe. Przygotowano z tej okazji niewielką wystawę fotografii i pamiątek legionowych oraz prelekcję na temat pobytu Piłsudskiego w Jędrzejowie.

26 maja soliści: Magdalena Idzik – sopran, Jerzy Mądrowski – akordeon i Artur Jaroń – fortepian, dali w muzeum koncert *Dla mamy*.

16 i 29 czerwca odbyły się dwa koncerty muzyki rozrywkowej pt. *Piosenka nie zna granic*, zorganizowane pod gołym niebem na dziedzińcu muzeum, w wykonaniu miejscowych zespołów i wokalistów przy tłumnie zgromadzonej publiczności.

12 lipca Radio Kielce w godz. 9.00 – 12.00 nadało audycję z cyklu *Wakacje z duchami* transmitowaną na żywo z muzeum.

27 lipca gościł w muzeum aktor Leonard Pietraszak.

9 sierpnia przyjmowano uczestników XV Marszu Szlakiem I Kompanii Kadrowej Legionów Polskich.

W drugiej połowie roku odbyły się w muzeum następujące koncerty: 8 września – zespołu „Mozaika” z Odessy, 6 października – muzyki salonowej zespołu „Animato”, 20 października – duetu fortepianowego Włodzimirz Kutrzeba i Artur Jaroń, 10 listopada – koncert muzyki polskiej w przededniu Święta Niepodległości z recytacją wierszy patriotycznych, 2 grudnia – koncert *Rozmaitości* w wykonaniu tria – Lidia Chmielewska – altówka, Edyta Piwowarczyk – fortepian i Mariusz Barszcz – klarnet.

W grudniu współpracowano z Muzeum w Chorzowie przy organizacji wystawy *Czas zatrzymany*, na którą wypożyczono 28 reprezentacyjnych eksponatów. Uroczyste otwarcie odbyło się w Chorzowie 20 grudnia.

Pracę oświatową roku 1995 zakończył koncert gwiazdkowy w wykonaniu solistów Świętokrzyskiego Towarzystwa Muzycznego w Kielcach.

Podczas wszystkich koncertów kameralnych organizowanych w muzeum wygłaszano w przerwach specjalnie przygotowane krótkie prelekcje połączone z pokazem wybranych eksponatów.

Piotr Maciej Przypkowski

## MUZEUM WSI KIELECKIEJ

Park Etnograficzny w Tokarni, należący do Muzeum Wsi Kieleckiej, udostępniał zwiedzającym (w czasie objętym kroniką) stałe ekspozycje budownictwa ludowego oraz dawnych wnętrz: wiejskich, małomiasteczkowych i dworskich.

1993

W roku 1993 muzeum zorganizowało trzy wystawy o charakterze czasowym. Pierwsza z nich, zatytułowana *Wieś kielecka i miasteczka w starej fotografii* (przygotowanie: Artur Rakowski, Zdzisława Toporek; luty – czerwiec), czynna była w Dworku Laszczyków w Kielcach. Prezentowała najciekawsze materiały, które wpłynęły na ogłoszony w 1992 roku przez muzeum (wspólnie z redakcją „Echa Dnia”) konkurs pod tym samym tytułem. Dzięki żywemu zainteresowaniu tematem muzeum zgromadziło bogatą dokumentację dotyczącą warunków życia mieszkańców u schyłku XIX i w 1. poł. XX w. Wystawa, uzupełniona eksponatami ze zbiorów Muzeum Historii Fotografii w Krakowie (stare aparaty fotograficzne, wyposażenie atelier), była chętnie odwiedzana, szczególnie przez dzieci i młodzież.

Kolejna wystawa, przygotowana przez Leszka Gawlika, w oparciu o zbiory Muzeum Okręgowego w Lublinie nosiła tytuł *Tradycyjne rybolówstwo na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim* (czerwiec – grudzień) i początkowo eksponowana była na terenie Parku Etnograficznego w Tokarni w przystosowanej do tego celu stodole z Sucedniowa, a następnie w Dworku Laszczyków w Kielcach. Zgromadzone eksponaty oraz liczne plansze dawały wszechstronny przegląd różnorodnych narzędzi rybackich.

W okresie poprzedzającym Święta Bożego Narodzenia dzięki pomocy Muzeum Etnograficznego im. Seweryna Udzieli w Krakowie otwarto wystawę pt. *Po kołędzie* (przygotowanie: Jacek Łagowski; 17 grudnia 1993 – luty 1994;). Pokazano na niej dość reprezentatywny zespół tradycyjnych zwopek krakowskich nagradzanych na trwających od 1936 roku corocznych konkursach. Eksponaty zachwyliły oryginalnością pomysłów i bajeczną kolorystyką. Wystawa cieszyła się dużym zainteresowaniem zwiedzających.

W ramach działalności oświatowej pracownicy prowadzili lekcje muzealne i prelekcje na tematy związane z wystawami, brali udział w szkoleniach dla przewodników świętokrzyskich i instruktorów G.O.K.

Tradycyjnie muzeum uczestniczyło w Przeglądzie Grup Kołędniczych w Miechowie oraz wojewódzkich Buskich Spotkaniach z Folklorem. Jak co roku podczas tych imprez powstały materiały filmowe rejestrujące występy najciekawszych zespołów folklorystycznych.

Po raz pierwszy zorganizowano na terenie Parku Etnograficznego w Tokarni imprezę folklorystyczną zatytułowaną *Wytopki ołowiu*. W zamierzeniu organizatorów będzie to stała coroczna impreza na wzór Dymarek Świętokrzyskich, związana z bogatymi tradycjami górnictwa kruszcowego w okolicach Chęcini. Pierwsze wytopki odbyły się 5–6 czerwca, gromadząc ok. 2000 widzających. Miały charakter świątecznego festynu połączonego z prezentacją kapel i zespołów obrzędowych oraz kiermaszem rękodzieła ludowego. Można było uczestniczyć w pokazie wytopu ołowiu metodą sięgającą XIV stulecia oraz nabyć wybitą z tej okazji ołowiany pamiątkowy medal.

W ciągu całego roku prowadzone były zakupy muzealiów, które pozwoliły na poszerzenie zbiorów i uzupełnienie istniejących już ekspozycji. Zakupiono lub otrzymano w darze 128 eksponatów, dla których wykonana została pełna dokumentacja.

Prace budowlane na terenie Skansenu skupiały się przede wszystkim na przygotowaniach do montażu pozyskanego jeszcze w 1992 roku spichlerza ze Złotej Pińczowskiej (1773 r.). Realizacja budowy rozpoczęła się 16 sierpnia 1993 r. Ponadto wiosną (kwiecień) rozebrano i przewieziono na teren skansenu wiatrak z Pacanowa (1930 r.). Jest to obiekt należący do grupy zabytków wytypowanych do translokacji już w momencie tworzenia teoretycznych założeń mającego powstać Parku Etnograficznego w Tokarni. Materiał budowlany poddano wstępnej konserwacji (polegającej przede wszystkim na impregnacji) i złożono pod wiatami.

Przeprowadzono również gruntowny remont należącej do muzeum zagrody Czernikiewiczów w Bodzentynie (maj–czerwiec). Wymieniono zniszczone elementy ścian obwodowych (całe belki), zaizolowano wilgotniejące mury, naprawiono dach, odbudowano zawaloną piwnicę. Wszystkie prace wykonała muzealna grupa remontowo-budowlana.

W końcu 1992 roku zmarł nagle mgr Narcyz Andronowski (zob. wspomnienie w niniejszym „Roczniku”, s. 447-448), który pracował w muzeum od jego początków i sprawował pieczę nad magazynami zabytków ruchomych. W związku z koniecznością przekazania magazynów osobie odpowiedzialnej za ich zasoby, wiosną 1993 r. przeprowadzono kolejną inwentaryzację zbiorów. Funkcję magazyniera objął Jarosław Leszczyński (etnograf).



Ryc. 3. Prace montażowe przy spichlerzu ze Złotej Pińczowskiej (1773 r.)

W 1993 roku muzeum zwiedziło ok. 25 000 osób.

1994

W roku 1994 Muzeum Wsi Kieleckiej przygotowało dla zwiedzających – mieszkańców Kielc, bogaty program wystaw czasowych. Do lutego można było oglądać wystawę świąteczną prezentującą szopki krakowskie, a przygotowaną jeszcze w ubiegłym roku.

Wystawa następną, pt. *Wieś i motywy ludowe w polskim malarstwie rodzajowym 2. poł. XIX i pocz. XX w.* (przygotowanie: Jacek Łagowski; 14 kwietnia – 10 maja) powstała dzięki pomocy Muzeum Narodowego w Kielcach. W kameralnych wnętrzach Dworku Laszczyków zaprezentowano kilkanaście płócien takich mistrzów pędzla, jak: W. Gerson, J. Szermentowski, F. Kostrzewski, S. Kamocki, H. Lipiński. Wystawa była doskonałą okazją do zapoznania się z mniej znanymi dziełami wymienionych artystów, które nie zawsze znajdują się na ekspozycjach.

Kolejna wystawa, zatytułowana *Zdobniczo i elementy biżuterii w stroju ludowym wybranych regionów Polski południowej i wschodniej* (przygotowanie: Małgorzata Imiołek, Zdzisława Toporek; 1 czerwca – wrzesień), zgromadziła bogaty zespół eksponatów z wielu polskich muzeów etnograficznych i posiadających zbiory z tej dziedziny, m. in. z Muzeum Etnograficznego w Krakowie i w Warszawie, Muzeum w Żywcu i Cieszynie, Muzeum Okręgowego w Lublinie. Wydano barwny folder poświęcony tej ekspozycji. Przedmioty służące niegdyś podkreśleniu rangi i znaczenia, czy urody właściciela, oglądane w ciekawej muzealnej aranżacji zachwycały swym pięknem i mistrzostwem wykonania.

Jesienią (11 października – koniec listopada) można było oglądać wystawę fotograficzną zatytułowaną *Ludowe budownictwo kamienne na Kielecczyźnie* (przygotowanie: Małgorzata Imiołek, fotografie – Krzysztof Sędek). Znalazły się na niej liczne fotografie wykonane na podstawie zdjęć robionych podczas badań terenowych prowadzonych w południowej i zachodniej części województwa kieleckiego. Zarejestrowane obiektywem fotografa zabytki architektury zwracały uwagę swym surowym pięknem. Smutną konkluzją wynikającą z wystawy był fakt, iż z braku

środków finansowych na ich ochronę bezpowrotnie znikają z kulturowego krajobrazu wsi.

W okresie poprzedzającym święta Bożego Narodzenia przygotowano wystawę pt. *Żywieckie kołędowanie – czyli świat na opak* (scenariusz oraz fotografie: Elżbieta Szot-Radziszewska i Leszek Gawlik; 15 grudnia – 28 lutego 1995). Wyeksponowano na niej maski, stroje, szopki i rekwizyty obrzędowe, związane z tradycyjnym kołędowaniem na Żywiecczyźnie. Zaprezentowano też bogaty cykl barwnych fotogramów oraz filmy video na ten temat. Podczas otwarcia wystąpił specjalnie na tę okazję zaproszony gawędziarz i muzyk – Józef Maślanka, dając popis gry na tradycyjnych beskidzkich instrumentach ludowych, m.in. na trąbicie, rogu, gajdach. Wystawa cieszyła się ogromnym zainteresowaniem (zwiedziło ją ok. 4500 osób) szczególnie dzieci i młodzieży szkolnej. Przeprowadzono szereg lekcji muzealnych poświęconych zwoyczajom świątecznym, ilustrowanych filmami. Wydano dla tej wystawy barwny folder.



Ryc. 4. Fragment wystawy *Żywieckie kołędowanie – czyli świat na opak*. Dworek Laszczyków – siedziba Muzeum Wsi Kieleckiej. Na fot. żywieckie maski kolędnicze

Jak zawsze prowadzono intensywną działalność upowszechniającą, organizując lekcje muzealne i prelekcje związane z tematyką wystaw, a także szkolenia dla przewodników PTTK. Muzeum tradycyjnie uczestniczyło w Przeglądzie Grup Kołędniczych w Miechowie i w Buskich Spotkaniach z Folklorem. Podczas tych imprez powstały obszerne dokumentacyjne materiały filmowe.

W czerwcu odbyły się II Wytopki Ołowiu, które cieszyły się dużym zainteresowaniem i prawdopodobnie już na stałe wpisały się w kalendarz imprez kulturalnych w regionie, oraz coroczna organizowana we wrześniu „Niedziela w Skansenie”.

Muzeum aktywnie współpracowało z innymi placówkami naukowo-kulturalnymi na terenie miasta. Z okazji 200. rocznicy wybuchu Powstania Kościuszkowskiego 7 czerwca wraz z Kieleckim Towarzystwem Naukowym, Domem Środowisk Twórczych i Towarzystwem Przyjaciół Muzeum Wsi Kieleckiej zorganizowało sesję naukową na temat *Wieś kielecka w końcu XVIII w.* Również przy współpracy z KTN-em i Towarzystwem Przyjaciół MWK 25 listopada muzeum przygotowało sesję pt. *Dwór w międzyrzeczu Wisły i Pilicy od XVII do XIX w.* Z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół MWK odbył się interesujący odczyt o kulturze ludowej Hiszpanii połączony z degustacją oryginalnych potraw.

Poza folderami towarzyszącymi wystawom muzeum wydało składankę *Ocalić od zapomnienia. Jan Bernasiewicz twórca ogrodu rzeźb* w opracowaniu Elżbiety Szot-Radzińskiej. Przygotowano również do druku wybór poezji Marii Bernasiewicz, żony zmarłego twórcy.

Zbiory muzeum wzbogaciły się o 474 eksponaty pozyskane w drodze zakupów i darów. Wykonano dla nich dokumentację naukową i fotograficzną. Znalazł się wśród nich bardzo ciekawy i rzadki eksponat – karawan pogrzebowy pochodzący prawdopodobnie z 2. poł. XIX w. Przekazał go w darze muzeum proboszcz parafii rzymskokatolickiej w Wiślicy ks. prałat Stanisław Brzeszcz.

Prace budowlane koncentrowały się nadal na wznoszeniu zrębu spichlerza ze Złotej Pińczowskiej. Ponadto dokonano przeniesienia na teren skansenu zabytkowej chałupy z Umra (ok. 1868 r.). Materiał budowlany po wstępnym zaimpregnowaniu złożono w wiatach. Jest to kolejny obiekt przewidziany do wzniesienia,

który ze względu na brak odpowiednich środków finansowych musi czekać na realizację. Wykonano także wiele innych niezbędnych napraw przy istniejących już obiektach i uzupełniono ekspozycje stałe.

Należy odnotować fakt, iż po wieloletnich, bezskutecznych staraniach znaleziono wreszcie pozytywne rozwiązanie problemu przeniesienia do skansenu poszpitalnego kościoła z Rogowa p.w. Matki Bożej Pocieszenia i św. Michała, fundowanego w 1753 r. (3 listopada). Od momentu wyrażenia zgody na bezpłatne przekazanie kościoła do muzeum przez ordynariusza diecezji kieleckiej ks. biskupa Jana Jaroszewicza (8 listopada 1976 r.) i mimo oficjalnego przekazania przez proboszcza parafii rzymskokatolickiej w Rogowie ks. Czesława Pałkę (24 sierpnia 1978 r.) w ciągu prawie 20 lat nie można było wyjść z impasu spowodowanego sprzeciwem społeczności parafialnej. Zgodę uzyskano w zamian za zadeklarowaną pomoc przy budowie mającej zastąpić kościół kaplicy cmentarnej.

W 1994 r. muzeum zwiedziło 28 720 osób. Zauważalny znaczny wzrost liczby zwiedzających jest wynikiem naszych starań o uatrakcyjnienie oferty oraz akcji informacyjno-reklamowej.

## 1995

Na początku 1995 roku (do końca lutego) czynna była jeszcze wystawa *Żywieckie kołędowanie...*, przygotowana w roku 1994, która ilustrowała żywe do dziś tradycyjne obrzędy związane z okresem Bożego Narodzenia i karnawałem.

Począwszy od 24 kwietnia można było oglądać w Dworku Laszczyków w Kielcach wystawę zatytułowaną *Wszystko co się tłucze... Fajanse, kamionka i szkło w zbiorach Muzeum Wsi Kieleckiej* (przygotowanie: Małgorzata Imiołek; opracowanie plastyczne: Danuta Dąbska, Małgorzata Pawlik). Wystawa była wszechstronną prezentacją przedmiotów ceramicznych znajdujących się w powszechnym użytkowaniu w XIX i 1. połowie XX w.

Ministerstwo Kultury i Sztuki ogłosiło program mający na celu ochronę zanikających rzemiosł takich, jak: kowalstwo, garncarstwo, plecionkarstwo. Nawiązując do tej inicjatywy muzeum zorganizowało wystawę pt. *Robił garcarz garce... Ceramika ludowa Kielecczy-*

Ryc. 5. Garncarz Henryk Rokita ze wsi Rędocin w woj. kieleckim przy wykonanych przez siebie naczyniach na wystawie *Robił garcarz garce...* w Muzeum Wsi Kieleckiej (Dworek Laszczyków)



zny (przygotowanie: Elżbieta Szot-Radziszewska, Leszek Gawlik; opracowanie plastyczne: Danuta Dąbska; 2 sierpnia – październik). Region kielecki był zawsze bardzo silnym centrum garncarstwa z takimi znanymi ośrodkami, jak: Ostrowiec Świętokrzyski, Rędocin, Iłża, Chałupki. Obecnie wiele z nich utraciło znaczenie. Wystawa była próbą wszechstronnego ukazania tematu, łącząc zagadnienia techniczne z prezentacją twórczości i aktualnych dokonania najwybitniejszych twórców. Za pomocą plansz zilustrowano cały proces produkcji, można było zobaczyć zrekonstruowany warsztat z kołem i innymi oryginalnymi narzędziami. Organizowano pokazy wytwarzania naczyń prowadzone przez znanych garncarzy, m. in. Jarosława Rodaka i Henryka Rokitę. Wśród eksponatów znalazły się zarówno naczynia, jak i plastyka figuralna dawnych i tworzących obecnie twórców, wśród nich wykonane przez: Krystynę Mołdawę, Elżbietę Klimczak, Jarosława Rodaka, Tadeusza Połetka, Henryka Rokitę. Część eksponatów pochodziła ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach. Wystawie towarzyszył barwny folder. W związku z programem ochrony ginących rzemiosł planowane jest zrekonstruowanie warsztatu garncarskiego, wraz z piecem do wypalania, oraz przeniesienie kuźni, w których znajdują się ekspozycje stałe na terenie Parku Etnograficznego w Tokarni.

*Drewniana architektura sakralna Małopolski* (przygotowanie: Artur Rakowski; 6 grudnia – luty 1996) to kolejna wystawa foto-

graficzna. Zaprezentowano na niej barwne fotografie, o dużych walorach artystycznych, przedstawiające najbardziej znane i najpiękniejsze z kościołów, m. in. w Dębnie Podhalańskim, Binarowej, Harkłowej, Grywałdzie, Mogile. Osobną salę poświęcono przeniesionemu na teren Parku Etnograficznego w Tokarni kościołowi z Rogowa. Można było zobaczyć zestaw fotografii ukazujących szczegółowo obiekt przed planowanymi pracami rozbiórkowymi oraz wiele elementów wyposażenia będących w trakcie zabiegów konserwatorskich (m.in. fragmenty polichromii, obraz z ołtarza głównego). Wystawa była tłem dla zorganizowanej 6 grudnia (wraz z Towarzystwem Przyjaciół MWK) sesji naukowej na temat *Drewniane budownictwo sakralne w międzyrzeczu Wisły i Pilicy*. Uczestnicy sesji prezentowali obiekty z terenu Kielecczyzny oraz problemy architektoniczno-konserwatorskie związane z ich ochroną. Referaty wygłosili również pracownicy Muzeum Wsi Kieleckiej: dyrektor Andrzej Szura, Tomasz Dzikowski, Jarosław Leszczyński, którzy przedstawili tematy związane z działalnością muzeum.

Jak co roku muzeum uczestniczyło w organizacji i pracach jury Buskich Spotkań z Folklorem (Zdzisław Toporek, Artur Rakowski) oraz XXVI Miechowskiego Przeglądu Grup Kołędniczych. Zrealizowano dokumentalne filmy video z występami najciekawszych zespołów. Pracownicy MWK wzięli również udział w jury konkursów poświęconych sztuce ludowej organizowanych przez Stowarzy-

szenie Civitas Christiana w Kielcach i WDK w Kielcach (*Ludowa sztuka religijna, Boże Narodzenie w sztuce ludowej*).

W ramach upowszechniania kultury ludowej muzeum udzieliło pomocy w zorganizowaniu Izby Regionalnej przy Gminnym Ośrodku Kultury w Masłowie, wystaw w Liceum Ogólnokształcącym we Włoszczowie i Izby Twórczej poświęconej garncarstwu, która powstała w Chałupkach koło Morawicy, gdzie tworzyli tak znani twórcy, jak: Józef Głuszek, Stanisław Sowiński, Jan i Stanisław Armańscy. Poza pomocą merytoryczną udzielono również eksponatów.

Odbyły się szkolenia dla przewodników świątokrzyskich PTTK.

W informatorze kulturalno-artystycznym Kielecczyny „Ikar” ukazały się liczne artykuły poświęcone tematyce prezentowanych wystaw i innym zagadnieniom związanym z obrzędowością i tradycyjną kulturą ludową, przygotowane przez pracowników muzeum.

Sezon letni tradycyjnie był okresem plenerowych imprez folklorystycznych. W niedzielę 11 czerwca odbyły się III Wytopki Ołowiu, które zgromadziły rekordową liczbę ponad 2000 osób. We wrześniu zaś odbyła się zamykająca sezon Niedziela w Skansenie (24 września). Muzeum było również gospodarzem i współorganizatorem (razem z Zarządem Wojewódzkim PSL w Kielcach, Wojewódzkim Związkiem Młodzieży Wiejskiej R.P. „Wici” w Kielcach i Ludowym Towarzystwem Naukowo-Kulturalnym) Młodzieżowego Święta Płonów, które odbyło się z udziałem Wojewody Kieleckiego Zygmunta Szopy (3 września). Mimo nie najlepszej pogody impreza była udana, służąc integracji środowisk wiejskich.

W październiku odbyła się sesja, zorganizowana przy współudziale Towarzystwa Przyjaciół MWK, pt. *Budownictwo wiejskie z kamienia na Kielecczyźnie*. Nawiązywała do wystawy fotograficznej z 1994 r. poświęconej temu tematowi, a przedmiotem sesji stały się trudne problemy związane z inwentaryzacją i ochroną zabytków tej architektury.

Razem z Kieleckim Towarzystwem Naukowym oraz Instytutem Historii WSP w Kielcach muzeum współorganizowało sesję naukową na temat: *Dwór a wieś w XIX i XX wieku na ziemiach polskich* (11–12 grudnia).

Pracownicy muzeum wzięli udział w kilku sesjach i konferencjach naukowych organizowanych przez inne placówki: w Opolu

(wrzesień), Nowym Sączu (5–7 października), Radomiu (grudzień), Zamościu (wrzesień) – konferencja z okazji setnej rocznicy powstania Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, oraz Lublinie (13 paźdz.), gdzie zajmowano się problematyką zanikających rzemiosł.

Przy pomocy finansowej Wydziału Kultury Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego muzeum wydało przygotowane w roku poprzednim wiersze Marii Bernasiewicz zatytułowane *Wiersze z Jaworzni*, oraz pracę Bogumiły Szurowej (przy współudziale Towarzystwa Przyjaciół MWK) pt. *Przemiany osadnictwa wiejskiego na Kielecczyźnie w dobie powułaszczeniowej. Zmiany układu przestrzennego wsi*.

Systematycznie prowadzone zakupy i przekazywane dary pozwoliły wzbogacić zbiory o 778 eksponatów. Od pewnego czasu muzeum świadomiej dokonuje zakupów rzeczy drobnych, łatwo ulegających zniszczeniu, takich jak: opakowania metalowe i tekturowe, butelki, stare artykuły przemysłowe pochodzące z okresu międzywojennego i pierwszych lat powojennych. Upływający szybko czas i przyspieszenie zmian społeczno-ekonomicznych sprawiły, że stały się to przedmioty bardzo rzadkie, lecz jeszcze dostępne. Bez nich, czego doświadczamy przy wyposażaniu ekspozycji dotyczących okresów wcześniejszych, trudno o stworzenie prawdziwego obrazu życia dawnej wsi i miasteczka. Wiele z zakupionych eksponatów wzbogaciło ciągle uzupełniane ekspozycje w Parku Etnograficznym w Tokarni.

Prace budowlane były związane przede wszystkim z trwającą budową spichlerza ze Złotej Pińczowskiej. Wiosną przeprowadzono również gruntowny remont siedziby muzeum – Dworku Laszczyków w Kielcach: wykonano rowy odwadniające wokół budynku, ocieplono strop, wymieniono częściowo starą instalację elektryczną, rozebrano szpecącą budynek drewnianą przybudówkę, mieszczącą klatkę schodową prowadzącą na piętro, zastępując ją schodami wewnętrznymi; wymieniono także część gontów. W skansenie przeprowadzono prace adaptacyjne w chałupie z Siekierna (marzec, kwiecień), przystosowując ją do pełnienia również funkcji karczmy, która rozpoczynając działalność w sezonie letnim, stała się dodatkową atrakcją przyciągającą zwiedzających. Jesienią (wrzesień, październik) rozpoczęto wstępne prace przy przenoszeniu

kościół z Rogowa. Rozebrano i po przewiezieniu na teren skansenu poddano wstępnym zabiegom konserwatorskim takie elementy wystroju, jak: prospekt organowy, ołtarz główny i boczne, a także polichromowane deski stropu i ścian.

W 1995 roku muzeum odwiedziło ponad 33 000 osób. Rosnąca z roku na rok frekwencja jest dowodem na rosnące zainteresowanie działalnością muzeum i zarazem nagrodą za starania o uatrakcyjnienie naszej oferty.

Jacek Łagowski

MUZEUM HISTORYCZNO-  
-ARCHEOLOGICZNE  
W OSTROWCU ŚWIĘTOKRZYSKIM

1993

Podobnie jak w latach poprzednich szczególny akcent w pracy muzeum położono na wystawiennictwo czasowe, gdyż właśnie dzięki ekspozycjom czasowym osiągnięto wzrost zainteresowania muzeum. Dla poszerzenia powierzchni ekspozycyjnej dokonano przebudowy dwu sal w podziemiach muzeum (110 m<sup>2</sup>), przeznaczając je na prezentacje plastyki współczesnej. Dzięki temu w 1993 r. można było zorganizować dziewięć wystaw okresowych:

1. Wystawa *Ostrowiec, dobra ostrowieckie i ich właściciele od XVI do XIX wieku*, autorstwa Waldemara Broćka, była rezultatem badań naukowych autora nad początkami Ostrowca, a jednocześnie stanowiła wstęp do przygotowywanych na rok 1997 obchodów 400-lecia powstania Ostrowca.
2. Ekspozycja *W morzu i na morzu* przygotowana została we współpracy z Centralnym Muzeum Morskim w Gdańsku. Jej autorami byli: Zofia Kowalczuk i Wojciech Kotasiak. Tworzyły ją trzy tematy: pierwszy – polskie malarstwo marynistyczne XIX i XX w. i kolekcja miedziorytów Reinera Noomsa (XVII w.) ze zbiorów Muzeum Narodowego w Gdańsku; drugi – „Szanty”, czyli kultura materialna związana z życiem na XIX-wiecznych żaglowcach (m. in. eksponowano dwa okazałe modele tych statków); trzeci – to ekspozycja modeli mórz południowych.

3. Wystawę *Nie tylko Inkowie* przygotowali: Anna Styczyńska i Urszula Gomuła. Powstała ona w oparciu o zasoby Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.
4. Wystawa *Akwarele i rysunki Jana Stempniaka, Jana Fazanowicza i Maryli Żakowskiej z lat 1939–1945*, przygotowana przez zespół pracowników muzeum, stanowiła prezentację ikonografii Ostrowca przechowywanej w zbiorach naszego muzeum. W pomieszczeniach galerii plastyki urządzono pięć wystaw:
5. Poplenerowa wystawa Grupy 10 pt. *Kazimierz 92*,
6. Wystawa fotograficzna *Impresje bieszczadzkie*,
7. Malarstwo i grafika Aleksieja Gierasimowa pt. *Lwów*,
8. Wystawa poplenerowa *Kazimierz 93*,
9. *Czahary 93* – pokłosie pleneru malarskiego w Zawichoście.

Poza tym urządziliśmy dwie wystawy poza siedzibą muzeum:

- w Muzeum Okręgowym w Sandomierzu odtworzyliśmy wystawę z 1992 r. – *Legenda i historia Polski Piastów* (realizacja: Wojciech Kotasiak)
- w Muzeum Okręgowym w Piotrkowie Trybunalskim – *Neolityczne kopalnie krzemienia w Krzemionkach Opatowskich* (realizacja: Czesław Zybala).

W 1993 r. czynne były w Ostrowcu następujące ekspozycje stałe:

- *Fajanse i porcelana z manufaktury w Ćmielowie (XIX i XX w.)*,
- *Poczet książąt i królów polskich wg Marcella Bacciarellego i Jana Bogumiła Plerscha (koniec lat 90. XVIII w.)* – zespół 33 płócien, depozyt Muzeum Narodowego w Warszawie, a w Oddziale w Krzemionkach:
- *Zarys pradziejów człowieka od paleolitu po epokę żelaza*,
- *Krzemieniarstwo i górnictwo neolityczne w Krzemionkach*,
- dwie podziemne trasy turystyczne w zabytkowych zrobach kopalni krzemienia o łącznej długości 220 mb.

Organizowanym wystawom towarzyszyły wydane przez muzeum katalogi:

- katalog-komentarz do wystawy *Ostrowiec, dobra ostrowieckie i ich właściciele od XVI do XIX wieku*, autor – Waldemar Brociek, obj. 1,9 aw., nakł. 1000 egz.,